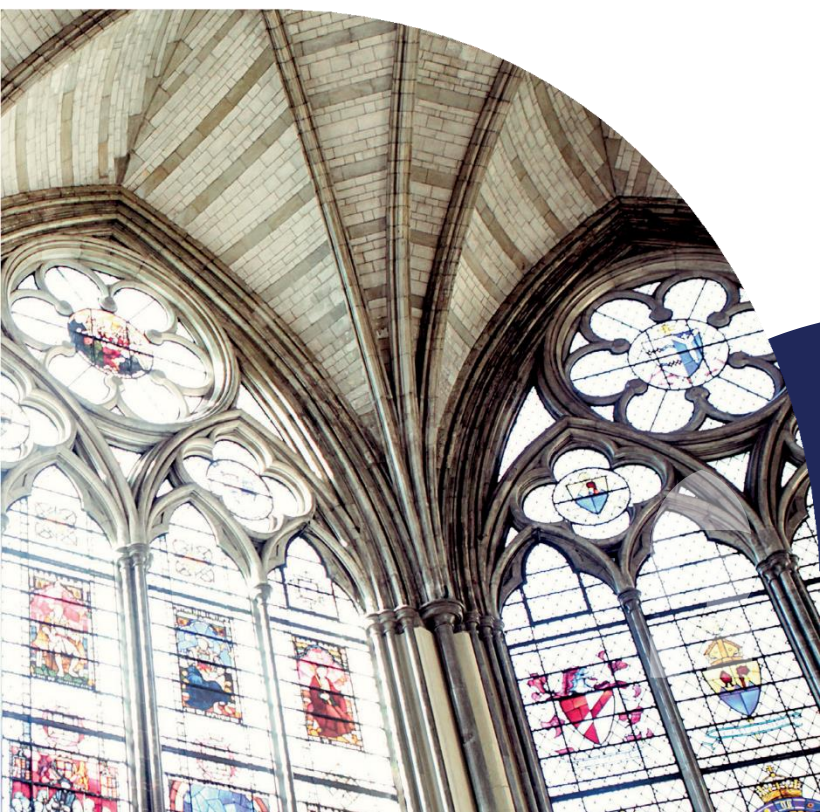

Omschrijving praktijkmateriaal

rondom geloofsverlating

5 juni 2020

thuis in kerk-zijn
Praktijkcentrum

Omschrijving praktijkmateriaal geloofsverlating

Auteurs en ontwikkeling: Jan Kuiper en Hetty Pullen-Muis

De ontwikkeling van praktijkmateriaal rond het thema geloofsverlating, kerkverlating en uitverkiezing is een initiatief van het Praktijkcentrum en is gefinancierd door het Steunfonds. Dit document beschrijft de doelen, doelgroepen en de middelen die het Praktijkcentrum aan de kerken aanbiedt om te gebruiken voor het gesprek over geloofsverlating (en kerkverlating) een plek te bieden binnen de gemeente. Vooraf is het belangrijk op te merken dat het thema wel 'problematiserend' werkt. In de publiciteit en de dienstverlening is de uitdaging een positieve formulering te bieden als 'verbinding met het geloof'.

Definiëring

De gemeente van Jezus Christus krijgt ook te maken met geloofs- en kerkverlating. Zolang de kerk bestaat, wordt ze uitgedaagd na te denken over dit thema en elke tijd heeft zijn eigen accent daarbij. In tijden van Reformatie ontstonden de Dordtse leerregels hoofdstuk 5), in de tijd van de Vrijmaking kwam het denken vanuit het Verbond naar voren en in de huidige tijd hebben kerk en gelovigen te maken met een wereld die meer atheïstisch of kerkloos is geworden.

Geloofs- en kerkverlating worden vaak genoemd in elkaars verlengde, maar zijn niet hetzelfde. Bij geloofsverlating gaat het meer om existentiële vragen als 'geloof je in God en bestaat God?'. Bij kerkverlating gaat het om de verbinding met de gemeente waar je in bent opgegroeid en die je verlaat, al dan wel of niet kiezend voor een ander kerkelijk genootschap. Dit laatste gaat meer over de vraag 'wil ik (nog) bij deze kerk horen of past die (nog) bij mij?'

In dit project en bij de ontwikkeling van het praktijkmateriaal richten we ons specifiek op geloofsverlating. Eén van de aspecten die een grote rol spelen in het gesprek over dit onderwerp is hoe je je verhoudt/wilt verhouden tot diegene die het geloof verlaat. Heeft deze kerk- en/of geloofsverlating invloed in bijvoorbeeld de relatie met je kind? Of in je relatie met het gemeentelid met wie je doorgaans goed contact hebt/had? Een ander aspect is welke plek God voor iemand heeft wanneer degene te maken krijgt met geloofsverlating in zijn/haar nabije kring (bijv. in de gemeente of in het eigen gezin).

We zien dat in het verleden dat er in de gemeente en in families letterlijk banden verbroken werden wanneer er sprake was van geloofsverlating.. Hoe is dat aan het veranderen? En hoe gaan we pastoraal daarin met elkaar om in de gemeente? En wat betekent dit voor familieverbanden en gezinssituaties?

Bijbelse lijnen

Het thema heeft volop verbinding met de Bijbel, de Bijbelse verhalen en de belijdenis die we daarin formuleren en waarin we de Bijbel na spreken. Vanuit de Bijbel zijn een aantal lijnen te verbinden met

geloofsverlating. Deze lijnen kunnen waar te nemen zijn in de onderlinge gesprekken rond geloofsverlating. Welke Bijbelse lijnen zijn er volgens ons?

- **de lijn van verbond en geloof**
Deze is uit te werken in de geschiedenis van Israël (m.n. Jozua). De kracht van de belofte en tegelijk de noodzaak van toe-eigening: pleitend op uw grondeloze barmhartigheid... geen vanzelfsprekendheid, maar wel hoop!
- **de lijn van het tweede gebod**
zie hiervoor artikel Jan Kuiper: <https://www.praktijkcentrum.org/geloofsverlating-eigen-schuld/>. Dit kan verder uitgewerkt worden naar de vraag van: welke verantwoordelijkheid hebben ouders ('Als kinderen andere wegen gaan' – Wim ter Horst). Het belang van schuldgevoelens en het omgaan met oordelen van de omgeving geeft pijn, zeker daar waar er een verband wordt gelegd tussen het vastlopen van geloofsopvoeding en de geloofsverlating van het kind. Wim ter Horst reikt dan aan 'het draait om de liefde'.
- **de lijn van de uitverkiezing**
Is God niet zelf de oorzaak van het ongelof van mijn kind? Je loopt tegen de harde grond aan, conform de gelijkenis van de zaaier: het evangelie komt op plekken waarbij je bij voorbaat weet dat het niet opkomt. Hier kan ook geput worden uit het Bijbelstudiemateriaal van 'Ik kies jou' (ds. Roel Meijer, 2018).
- **de lijn van Christus als de weg, de waarheid en het leven.**
Geloof en ongelof draait om de relatie met Hem als het gezicht van God. Maar hoe verbind je je aan de boodschap over God die niet relevant lijkt. Tegelijk: de diepe laag van het verdriet en pijn voor de intimi van hen die het geloof verlaten.
- **de lijn van het verborgen werk van de Heilige Geest**
dat bescheiden maakt in het oordeel over anderen, conform de opmerking van H.Bavinck: 'met welk minimum (Joh. 3, met de verrassingen uit handelingen) Zie ook de bekering van Manasse aan het einde van zijn leven, want hij kreeg kans om te groeien. Maar hoe verhoudt zich dat met Hebrëen 6 qua houding (hoop) en Judas 23 (twijfelen of redden), want hier zit een spanning tussen.
- **de lijn van vragen en antwoorden.**
de open houding van de jongeren t.o. het betonblok van de belijdenis, zie Rien v.d. berg in ND rond samenwonen. Openheid genoeg in de belijdenis zelf, maar die wordt niet ervaren door jongeren. De belijdenis is het domein van de oudere generatie, er komt een andere manier van geloven. Raakpunt: overschreeuwt de oudere generatie haar eigen onzekerheid? Hoe bereik je elkaar? Wat is zeker weten?

De voorgaande omschrijving van lijnen die we in het gesprek tegenkomen kunnen we nog aanvullen met geloofservaring en ons beeld / visie op de wereld. Maar met de voorgaande 6 lijnen hebben we genoeg om vanuit die perspectieven het praktijkmateriaal te vullen.

Verbinding onderzoek en dienstverlening

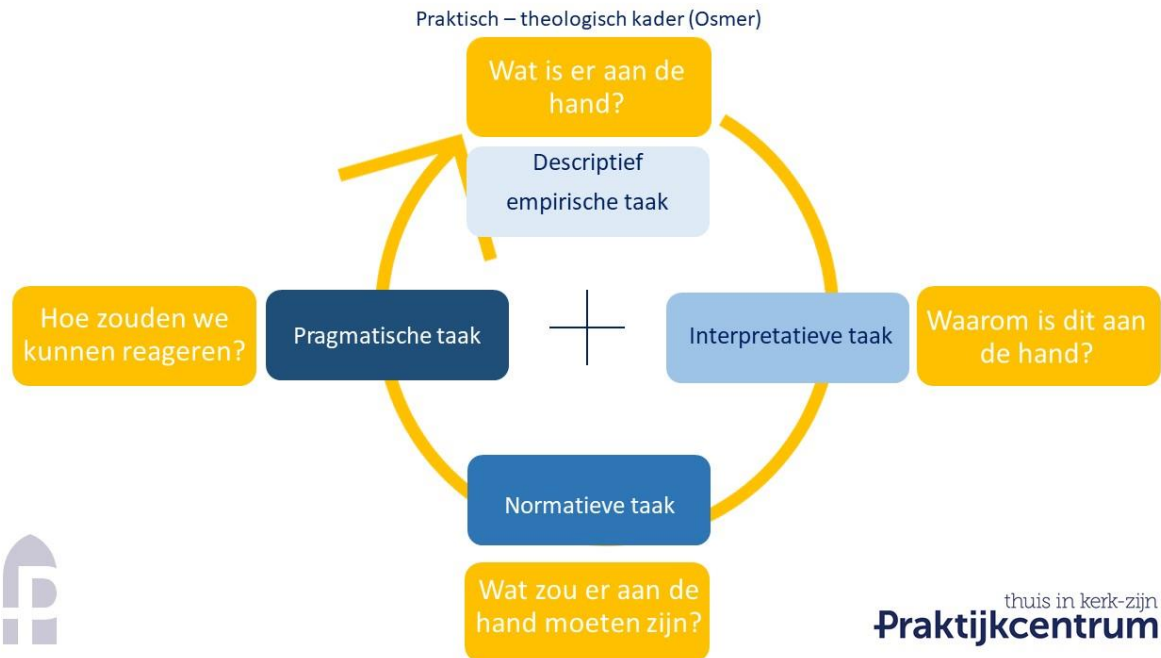
Eind 2018 is het 'onderzoek stille kerkverlating' van het Praktijkcentrum gereed. De resultaten van dit onderzoek kunnen worden geïntegreerd binnen het project en een verbinding krijgen met het praktijkmateriaal.

Doelen

We stellen voor om vooral het gesprek in de gemeente te stimuleren, te faciliteren en handreikingen te bieden aan de gemeente vanuit het Praktijkcentrum. Vanuit dat perspectief willen we vooral ruimte geven aan delen en uitwisselen van verhalen tussen gemeenteleden (bijv. ouders, jongeren en ambtsdragers). Een narratieve benadering van het pastoraat helpt hierbij. Voor de inrichting van het praktijkmateriaal gaan we daarom uit van de volgende doelen:

1. kennismaken met elkaar rond het thema geloofsverlating;
2. uitwisselen van vragen en antwoorden rond geloofsverlating;
3. informeren vanuit enkele Bijbelse lijnen en verhalen;
4. betekenisgeving voor de eigen situatie.

Om dit meer te illustreren willen we in het praktijkmateriaal uitgaan van het proces van betekenisgeving aan de hand van Osmer. Dit model is ook gebruikt tijdens de PEP dagen van 2017 rond het thema 'geloofsverlating'. Het is een model dat gebruikt kan worden als onderlegger van de methodische aanpak. Als een cirkel van de opbouw van een programma voor ouders, gemeente en anderen die we ontmoeten rond dit thema, kan dit als kader dienen binnen de ontwikkeling en vormgeving van het programma. Tevens sluit dit aan bij de uitwerking op de PEP dagen in 2017.

Met dit model beginnen we met de vraag 'wat is er aan de hand?' Waarom niet bij de vraag 'wat zou er aan de hand moeten zijn?' Met die laatste vraag begeef je je sneller op discussieniveau en dreig je eerder terecht te komen in een benadering vanuit de bekende norm. En dat kan als negatief ervaren worden. Osmer spreekt ook wel over de normatieve kant, maar bij hem is dat meer bedoeld als hulpvraag om te komen tot waardering van de situatie. Wat zijn goede praktijken om met elkaar in gesprek te komen? En dat gaat verder dan een oordeel of iets goed of fout is. De vraag naar het normatieve komt in derde instantie aan de orde in zijn schema. Bovendien juist bij dit thema is ons menselijk denken veel kleiner dan Gods almacht.

Daarom beginnen bij de vraag 'wat is er aan de hand? En daarbij zetten we informerende middelen in. In het waarderen van de situatie bij elkaar is er ruimte voor diversiteit. Allerlei reacties zijn denkbaar: verdriet, pijn, zoeken naar openheid, kwetsbaarheid. We maken hierbij ook gebruik van 'waarderende gemeentebouw'(J.Hendriks, Goede wijn, 2012). Want we willen vooral ook zoeken hoe je op een waarderende manier kunt spreken over een onderwerp dat doorgaans toch pijnlijk en verdrietig is voor de directe omgeving van gezin, familie en gemeente.

Doelgroepen

Het praktijkmateriaal wordt ontwikkeld vanuit en voor verschillende perspectieven. Als ouder(s) heb je andere vragen dan jongeren. Als ambtsdrager is de verbinding tussen Bijbelse lijnen en pastoraal bezig zijn meer belangrijk vanuit de taak en verantwoordelijkheid die het ambt met zich meebrengt. De volgende doelgroepen kunnen gebruik gaan maken van de informatie, het onderzoek en de dienstverlening:

- Gemeente als gemeenschap van geloofszoekers en geloofsbelijders
- Jongeren
- Ambtsdragers
- Ouders
- Kringen in de gemeente

Per doelgroep kan dan gebruik gemaakt worden van verschillende middelen die dus modulair kunnen worden gebruikt en passend zijn bij de gemeente/situatie. In feite bieden we handzame tools aan om af te nemen via een online omgeving, nl. die van het Praktijkcentrum en van Leren in de kerk. In samenwerking met een aantal gemeenteleden of een werkgroep kan dan een passend palet worden samengesteld rond het thema geloofsverlating of 'Verbinding met geloof'.

